

अन्तर्राष्ट्रिय बाल अधिकार दिवस (२०२० नोभेम्बर २०) को अवसरमा सार्वजनिक गरिएको नेपालमा बालबालिकाको स्थिति प्रतिवेदन, २०७७ को मुख्य सारांश

नेपालले संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाबाट १९८९ को नोभेम्बर २० मा पारित बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धिलाई अनुमोदन गरेको तीन दशक पूरा भएको छ। उक्त महासन्धिलाई नेपालले २०४७ साल भदौ २९ गतेका दिन अनुमोदन गरेको स्मरण गर्दै राष्ट्रिय बालदिवस मनाउने गरिएको छ। यस वर्ष “विपद्मा बाल अधिकारको सुनिश्चितता, हामी सबैको साझा प्रतिवद्धता” भन्ने मूल नाराका साथ राष्ट्रिय बालदिवस मनाइएको छ।

प्रत्येक वर्ष नोभेम्बर २० का दिन विश्वभर अन्तर्राष्ट्रिय बाल अधिकार दिवस मनाउने गरिन्छ। यसै अवसरमा राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्ले नेपालमा बालबालिकाको स्थिति प्रतिवेदन, २०७७ अन्तर्राष्ट्रिय बाल अधिकार दिवसको अवसरमा सार्वजनिक गरेको छ। यस प्रतिवेदनमा बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि लगायत नेपालले अनुमोदन गरेका अन्तर्राष्ट्रिय र क्षेत्रीय महासन्धि, अभिसन्धि तथा राष्ट्रिय प्रतिवद्धता अनुरूप नेपालले गरेका संवैधानिक, कानूनी, नीतिगत, संस्थागत, कार्यक्रमगत प्रयास तथा नतिजाको स्थिति झल्कने विषयहरू समेटिएका छन्। प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका सूचना तथा तथ्याङ्कहरू संघीय तथा प्रदेशस्तरका सम्बन्धित मन्त्रालय, आयोग, विभाग, नेपाल प्रहरी, कार्यालय र अन्य निकायबाट एवम् सर्वेक्षण तथा प्रकाशित दस्तावेज एवम् प्रतिवेदनहरूबाट सङ्कलन गरी सोको प्रशोधन, तालिकीकरण, व्याख्या, विश्लेषण एवम् तुलना गरी मूलभूत सुझावहरूसमेत प्रतिवेदनमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तीनै तहको सरकार, सम्बद्ध निकाय तथा सरोकारवालाका लागि बालबालिका सम्बन्धी स्थितिको जानकारीका साथै बालबालिका सम्बन्धी नीति, योजना, रणनीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न एवम् बालबालिकाको हक, हितका लागि कार्यरत सबैलाई यो प्रतिवेदन सहयोगसिद्ध हुने अपेक्षा गरिएको छ।

संयुक्त राष्ट्र संघको बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, १९८९ को पक्षधर राष्ट्रको हैसियतले उक्त महासन्धिको प्रावधान अनुसार बाल अधिकार सुनिश्चित गर्ने दिशातर्फ नेपाल अग्रसर रहेको छ। नेपालको संविधान बाल अधिकारको दृष्टिकोणबाट उत्कृष्ट रहेको छ। बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ का साथै बालबालिकासँग सम्बन्धित अन्य ऐनहरू कार्यान्वयनमा रहेका छन्। आवधिक योजनाहरूमा बालबालिकाका विषयहरूलाई गहनरूपमा समावेश गरिँदै आएको छ। तीनै तहका सरकार एवम् स्थानीय तह बालबालिकाको विषयमा संवेदनशील देखिएको छ। नेपालमा बालबालिकाको अधिकार सुनिश्चित गर्ने प्रक्रियामा यसैगरी बालबालिका सम्बद्ध अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय विकास साभेदार, गैरसरकारी संस्थाहरू, नागरिक समाज, सञ्चार माध्यम, समुदाय, परिवार, बालबालिका, सम्बद्ध निकाय तथा अन्य सरोकारवालाको योगदान सराहनीय रहेको छ।

यसको परिणामस्वरूप बालबालिकाको स्थितिमा क्रमशः सुधार हुँदै आएको हामी सबैले महसुस गरेका छौं र यो तथ्य प्रतिवेदनले पनि देखाएको छ। बाल अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने क्रममा संविधान, कानून, नीति, योजना, कार्ययोजना, कार्यक्रम, संस्थागत व्यवस्था, सहकार्य, समन्वय लगायतका प्रयासहरूबाट बालबालिकासँग सम्बन्धित गुणात्मक तथा संख्यात्मक सूचकहरूमा उल्लेख्य सुधार हुँदै आएको छ। तथ्याङ्कीय रूपमा हेर्दा आर्थिक वर्ष २०४७/०४८ देखि २०७६/०७७ सम्मको अवधिमा प्राथमिक तहको खुद भर्नादर ६४ प्रतिशतबाट बढेर ९७.१ प्रतिशत पुगेको छ। आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षामा छात्रमा छात्राको अनुपात क्रमशः ०.४३ बाट बढेर ०.९८ र ०.४३ बाट बढेर १.०१ पुगेको छ। समग्रमा विद्यालय शिक्षाको पहुँच,

समता, गुणस्तरीयता तथा प्रभावकारितामा वृद्धि भएको देखिन्छ । यसैगरी नवजात शिशु, शिशु तथा बाल मृत्युदरमा उल्लेख्य सुधार भै क्रमशः प्रति हजारमा ५० बाट १६ मा, १०८ बाट २५ मा, १६२ बाट २८ मा भरेको छ ।

बालबालिकासँग सम्बन्धित मुख्य संख्यात्मक स्थिति

- २०६८ सालको जनगणना अनुसार १८, १६ र १४ वर्षमुनिका बालबालिका क्रमशः ४१.८४, ३७.३७ र ३२.३५ प्रतिशत रहेको छ ।
- आ.व. २०७६/७७ मा नवजात शिशु मृत्युदर प्रति हजार १६, शिशु मृत्युदर प्रति हजार २५ र बाल मृत्युदर (पाँच वर्षमुनिका) प्रति हजार २८ हुन आएको छ ।
- यसैगरी, पाँच वर्षमुनिको उमेर अनुसार उचाइ नपुगेका/पुङ्कोपना भएका बालबालिका ३१.६ प्रतिशत, उमेर अनुसार तौल नपुगेका बालबालिका २४ प्रतिशत र ख्याउटेपना (उचाई अनुसार तौल नपुगेका) भएका बालबालिका १० प्रतिशत रहेको देखिएको छ ।
- नेपाल श्रमशक्ति सर्वेक्षण २०७४/०७५ (सन् २०१७/०१८) अनुसार १७ वर्षमुनिका करिब २ लाख ८६ हजार बालबालिका आर्थिक लाभको कार्यमा संलग्न भएको देखिएको छ ।
- आ.व. २०७३/७४ देखि सञ्चालन गरिएको **सडक बालबालिकाको उद्धार र व्यवस्थापन** कार्यबाट २०७७ असार मसान्तसम्ममा जम्मा १,४३३ जना बालबालिकाको (बालक १२३५ र बालिका १९८) उद्धार तथा व्यवस्थापन गरिएको छ । आ.व. २०७६/७७ मा मात्रै जम्मा ५७४ जना सडक बालबालिकाको (बालक ४६५ र बालिका १०९) उद्धार गरी संरक्षण तथा पारिवारिक पुनर्मिलन र पुनर्स्थापनाको व्यवस्थापन गरिएको छ । आ.व. २०७७/७८ भित्र सडक बालबालिकामुक्त राष्ट्र बनाउने उद्देश्य लिइएको छ ।
- नेपाल बहु-सूचकाङ्क क्लस्टर सर्वेक्षण, २०७६ अनुसार २०-२४ वर्ष उमेर समूहका विवाहित व्यक्तिहरूमध्ये १५ वर्षभन्दा कम उमेरमा विवाह हुनेहरू ५.२ प्रतिशत (पुरुष १.५% र महिला ७.९%) र १८ वर्षभन्दा कम उमेरमा विवाह हुनेहरू २२.७ प्रतिशत (पुरुष ९% र महिला ३२.८%) रहेको छ । यसैगरी, १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहका व्यक्तिहरूमध्ये १२.८ प्रतिशत (पुरुष ५.३% र महिला १९.३%) विवाहित पाइएको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा बालबालिका खोजतलास समन्वय केन्द्र (निःशुल्क टेलिफोन नं. १०४) बाट २,७२९ जना हराएका बालबालिकामध्ये २,२१९ जना बालबालिका (८१.३%) फेला परेको र बाँकीको खोजतलास जारी रहेको जानकारीमा आएको छ ।
- राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्ले गैरसरकारी संस्थाहरूसँगको साभेदारीमा सञ्चालन गरिरहेको १२ वटा बाल हेल्पलाइनहरूबाट आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा १,४२० जना बालबालिकाको आपत्कालीन उद्धार गरी आवश्यक सेवा प्रदान गरिएको र जम्मा ८,७४४ जना जोखिम अवस्थामा रहेकालाई विभिन्न सेवा, सहयोग उपलब्ध गराइएको छ ।
- प्रहरी प्रधान कार्यालय, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक सेवा निर्देशनालयको तथ्याङ्क अनुसार आ.व. २०७६/७७ मा मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार अपराधमा कूल ७५ जना बालबालिका (बालिका, ७१ र बालक, ४ जना) पीडित भएको देखिएको छ ।
- राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्मा अध्यावधिक गरिएको आधारमा आ.व. २०७६/७७ मा ४५ वटा जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका जम्मा ४८९ वटा बालगृहहरू मा ११,३५० जना बालबालिका (बालक ५,१९४ र बालिका ६,१५६) संरक्षणमा रहेको देखिन्छ ।

- बालगृहहरुमा रहेका उक्त बालबालिकाबाहेक कोभिड-१९ को संक्रमणको अवधिमा २,०५७ जना बालबालिकालाई (बालक १,११५ र बालिका ९४२) घर पठाइएको र बालगृहहरुबाट ३४३ जना बालबालिकालाई (बालक १७३ र बालिका १७०) परिवारमा पुनर्एकीकरण गरिएका जानकारी रहेको छ ।
- राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्बाट आ.व. २०७६/७७ बाट अनुगमन गरी मापदण्ड नपुऱ्याई सञ्चालनमा रहेका १४ वटा बालगृहमध्ये ८ वटा बालगृहलाई मापदण्ड बमोजिम सञ्चालन गर्न सचेत गराइएको छ, भने बाँकी ६ वटा बालगृहबाट ५५ जना बालबालिका उद्धार गरी ५२ जनालाई परिवारमा पुनर्एकीकरण गरिएको र ३ जनालाई अस्थायी संरक्षणमा राख्ने व्यवस्था गरेको छ ।
- आ.व. २०७६/७७ मा देशभरका सञ्चालनमा रहेका ८ वटा बाल सुधार गृहहरुमा ३५ किसिमका बिज्याँडका कारण जम्मा १,०५३ जना बालबालिका रहेका थिए, सोमध्ये कोभिड-१९ को कारण ३५२ जनालाई बाँकी कसूर मिनाहा गरी घर पठाइएको छ र बाँकी ७०१ बाल सुधार गृहहरुमा रहेका छन् ।
- आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा विभिन्न कारणले ३२ जिल्लाका कारागारहरुमा रहेका अभिभावकसँग ८१ जना बालबालिका आश्रित रहेको पाइएको छ । त्यसबाहेक २८६ जना बालबालिकालाई विभिन्न संस्थाहरुले संरक्षणमा राखेको जानकारी रहेको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाको जन्मदरता दर ७७.२ प्रतिशत पुगेको छ ।
- शैक्षिक सत्र २०७६ सालमा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रको संख्या ३६,४५० र बालबालिकाको संख्या ११,०५,५६१ जना (२०७५ सालमा ९,७३,००० जना) पुगेको छ ।
- शैक्षिक सत्र २०७५ सालमा प्राथमिक तहमा ३७,३०,६०२ जना बालबालिका भर्ना भएकोमा २०७६ सालमा ३५,४३,८६२ जना (बालक १७,८१,३२१ र बालिका १७,६२,५४१) भर्ना भएको देखिएको छ । कक्षा १-१२ सम्म भर्ना भएका विद्यार्थीको संख्या अघिल्लो शैक्षिक सत्रमा ७२,१४,५२५ जना थिए भने २०७६ सालमा ७०,२१,६२२ जना हुन आएको छ । यसबाट एक वर्षमा कक्षा १-१२ सम्म भर्ना भएका बालबालिकाको संख्या १,९२,९०३ जनाले कमी हुन आएको छ । तर कक्षा ९-१२ मा भने भर्नादर केही बढेको देखिएको छ ।
- शैक्षिक सत्र २०७६ मा विद्यालय तह अनुसारको भर्ना दरमा प्राथमिक तहमा ९७.१, आधारभूत तहमा ९३.४, कक्षा ९-१० मा ६९.० र कक्षा ११-१२ मा ४७.६ प्रतिशत देखिएको छ ।
- राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डको सूचना तथा जानकारी अनुसार २०७५ सालमा कक्षा ११ को परीक्षा दिने नियमित विद्यार्थी जम्मा ३,४९,६०३ जना र कक्षा १२ को नियमित परीक्षा दिने विद्यार्थी जम्मा २,९२,१५३ जना रहेको थियो । २०७६ सालमा कक्षा ११ र १२ को परीक्षा कोभिड-१९ को कारण स्थगित भयो । तर यस वर्ष कक्षा ११ र १२ मा गरी जम्मा ६,६१,६४२ जना विद्यार्थी रहेको जानकारी रहेको छ ।
- आ.व. २०७६/७७ सम्ममा देशभरका ५ वटा स्थानीय तहका (प्रदेश-२ को एकवटा, बागमती प्रदेशको दुइवटा, गण्डकी प्रदेशको एकवटा र प्रदेश-५ को एकवटा) सबै वडाहरु र २८ वटा स्थानीय तहका ४७ वटा वडाहरु बालमैत्री घोषणा भएका छन् ।
- शैक्षिक सत्र २०७६ सालको प्राथमिक तहको भर्नादर देशभर ९७.१ प्रतिशत रहेकोमा सातै प्रदेशमा करिब समान देखिएको छ (सुदूरपश्चिम प्रदेशमा ९७.५ र प्रदेश-२ मा ९६.६ प्रतिशत) । तर कक्षा ९-१२ सम्मको भर्ना दरमा भने देशभर ४७.६ प्रतिशत रहेकोमा बागमती प्रदेशमा ५१.९ र प्रदेश-२ मा ४१.९ प्रतिशत रहेको पाइएको छ ।

- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा पूर्ण खोप पाएका बालबालिका देशभर ७० प्रतिशतमध्ये कर्णाली प्रदेशमा ८८ प्रतिशत र बागमती प्रदेशमा ५७ प्रतिशत रहेको देखिएको छ ।
- नेपाल बहु-सूचकाङ्क क्लस्टर सर्वेक्षण, २०७६ अनुसार पाँच वर्षमुनिका तौल नपुगेका बालबालिकाको प्रतिशत देशभर २४.३ रहेकोमा कर्णाली प्रदेशमा ३७.४ प्रतिशत र बागमती प्रदेशमा ११.१ प्रतिशत रहेको पाइएको छ । यसैगरी, पाँच वर्षमुनिका उचाई नपुगेका (पुङ्को) बालबालिकाको प्रतिशत देशभर ३१.५ रहेकोमा कर्णाली प्रदेशमा ४७.८ प्रतिशत र बागमती प्रदेशमा २२.९ प्रतिशत रहेको पाइएको छ ।
- नेपाल बहु-सूचकाङ्क क्लस्टर सर्वेक्षण, २०७६ अनुसार नवजात शिशु मृत्युदर देशभर प्रतिहजार १६ रहेकोमा सुदूरपश्चिम प्रदेशमा २५ र बागमती प्रदेशमा ९ पाइएको छ । यसैगरी, बाल मृत्युदर देशभर प्रतिहजार २८ रहेकोमा प्रदेश-२ र बागमती प्रदेशमा १९/१९ र प्रदेश-५ मा ४० पाइएको छ ।

मुख्य उपलब्धि

- संविधान, कानून, नीति, संस्थागत व्यवस्था, कार्यक्रम जस्ता विषयमा सुधार भएको छ ।
- बाल अधिकारबारे सरोकार तथा सचेतनामा वृद्धि भएको छ ।
- बालबालिका लक्षित लगानी, सेवासुविधामा वृद्धि हुँदै बालबालिकाको जीवनमा सुधार आएको छ ।
- विद्यालय स्तरमा खुद भर्नादर बढ्दो क्रममा रहनु तथा स्वास्थ्य सेवामा बालबालिकाको पहुँचमा वृद्धि हुनुका साथै बालस्वास्थ्य (मृत्युदर, खोप, पोषण आदि) मा सुधार भएको छ ।
- जोखिममा रहेका बालबालिकाका लागि आवश्यक सेवा तथा सहयोग प्रवाहमा बढोत्तरी भएको छ ।
- सञ्चार माध्यम एवम् अन्तर निकायहरुमा बालसंवेदनशीलतामा अभिवृद्धि भएको छ ।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरुका साथै समग्र सरोकारवालाहरु बालबालिकाको विषयप्रति संवेदनशील भएको छ ।

मुख्य चुनौति

- कानूनी तथा कतिपय व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।
- संरचनालाई साधन स्रोत सम्पन्न र पूर्ण क्रियाशील बनाउनु ।
- अवश्यक सेवामा सबै बालबालिकाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्नु ।
- विविध हिंसा, दुर्व्यवहार र शोषणमा परेका बालबालिकाको विषयलाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्नु ।
- विद्यालय शिक्षामा बालबालिकाको सिकाई उपलब्धिमा सुधार ल्याउनु ।
- पोषण स्थितिमा उल्लेख्य सुधार ल्याउनु ।
- निकृष्ट बालश्रम, बालविवाह, सडक बालबालिका, अनाथ बालबालिका, पहिचानबाट बञ्चित बालबालिका, पूर्ण तथा अति अशक्त बालबालिका, शारीरिक सजाय र हेपाईबाट प्रभावित बालबालिकाको समस्याको उचित सम्बोधन गर्नु ।

प्रतिवेदनले सुझाएका विषयहरू

- बालबालिका गर्भमा रहेदेखि १८ वर्ष सम्म विविध खोपहरु लगायत निःशुल्क औषधिहरु सबै बालबालिकाले पाउनु पर्ने विषयमा, बालस्वास्थ्य र पोषण लगायत एचआइभी/एड्सबाट संक्रमित बालबालिकाको स्वास्थ्यको विषयमा सुधारका लागि तीनै तहको सरकारले लगानी बढाउँदै कार्यान्वयनमा थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक देखिएको छ ।

- छोराको चाहनामा छोरी गर्भमा हुँदा एवम् अनिच्छित गर्भ हुँदा विवाहित महिलाहरूबाट र अविवाहित किशोरीहरूबाट गर्भपतन गराउने घटनाहरू प्रति सरकारी संयन्त्रको प्रभावकारी प्रयास हुन जरुरी छ ।
- एचआइभी/एड्सबाट प्रभावित र संक्रमित बालबालिकाका लागि समेत सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत सेवासुविधाको व्यवस्था हुनुपर्ने देखिन्छ ।
- तीनै तहहरूका सम्बद्ध निकायहरूबाट सडक बालबालिकामुक्त शहर र सडकको वातावरण विकास गर्न कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाई समन्वयात्मक रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु आवश्यक देखिएको छ ।
- बालबालिकाविरुद्ध हुने हिंसा, शोषण र दुर्व्यवहार तथा यौनजन्य अपराधको अन्त्यका लागि तीनै तहको सरकार तथा सम्बन्धित निकाय र सरोकारवालाको साझा प्राथमिकता हुनुपर्ने आवश्यकता छ ।
- बालबालिका संलग्न हुने कसुरका प्रकृति, बालबालिकाको बढ्दो कसुर र बाल सुधार गृहमा बालबालिकाका लागि प्रदान गरिने सेवासुविधाको बारेमा सम्बद्ध निकायहरूले सुधारका लागि गम्भीरता पूर्वक छलफल र उपायहरू अपनाउन जरुरी देखिन्छ ।
- नेपालमा खासगरी परिवारबाट परित्यक्त भएका, अलपत्र परेका, पारिवारिक विखण्डन भएका, सडकमा रहेका लगायतका बालबालिकाको जन्मदर्तामा अभै पनि समस्या हुने गरेको छ । यस विषयलाई सम्बोधन गरी बालबालिकाको पहिचानको अधिकार सुनिश्चित हुन जरुरी देखिएको छ ।
- शिक्षामा पहुँचको वृद्धि सन्तोषजनक हुँदै गएको देखिएता पनि शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्न भने तीनै तहका सरकारबाट नीतिगत तथा कार्यक्रमगत पहलहरू चालिनु नितान्त आवश्यक छ ।
- विद्युतीय उपकरणहरूबाट बालबालिकाको मानसिक र शारीरिक विकासमा पर्ने प्रभाव तथा अनलाइन सुरक्षाका उपायहरूबारे अध्ययन गरी आवश्यक सुझावहरू कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी देखिएको छ ।
- बालबालिकाले बालक्लव वा संस्था खोल्ने विषय यथाशक्य स्पष्ट हुन जरुरी छ ।
- बालबालिका सहभागी हुने प्रदेश तथा संघीय स्तर एवम् अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलकुदको सूचना सम्बद्ध निकायले व्यवस्थित गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।
- संघ तथा प्रदेशको वार्षिक बजेटमा बालबालिकासँग सम्बन्धित विनियोजन हुने बजेटको विश्लेषण हुनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।
- बालबालिकासँग सम्बन्धित कार्यहरूका लागि सबै तहका सरकारबाट लगानी वृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

बाल अधिकारको पूर्ण सुनिश्चितताका लागि हामीले हासिल गरेका हालसम्मको उपलब्धिहरू उत्साहजनक छ । तर अभूत पर्याप्त भइसकेको छैन । त्यसैले, बाल अधिकारको क्षेत्रमा विगतमा भएका असल अभ्यासहरूलाई निरन्तरता दिँदै, बाल संरक्षण, विकास तथा अधिकार प्रवर्द्धनमा देखिएका समस्याहरूको उचित सम्बोधन सहित आइपरेका चुनौतिहरूको सामना र उपलब्ध अवसरहरूको सदुपयोग गर्दै बाल अधिकार सुनिश्चितताका लागि आवश्यक र नवीनतम् उपायहरूको पहिचान गरी नतिजामूलक ढङ्गबाट कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक देखिएको छ । यो आवश्यकता परिपूर्तिका लागि नेपाल सरकार प्रतिवद्ध छ र यसै अनुरूप प्रदेश र स्थानीय तह प्रतिवद्ध रही अगाडि बढ्ने अपेक्षा छ ।

बालबालिकाको विषय विविध विषयगत क्षेत्रसँग अन्तरसम्बन्धित हुने हुँदा तीनै तहका सरकार, विकास साभेदार संस्थाहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू, नागरिक समाज, सञ्चार माध्यम, निजी क्षेत्र लगायत समुदाय, घरपरिवार, युवा तथा बालबालिका सबैबाट आ-आफ्नो तर्फबाट अभूत नतिजामूलक योगदान गर्न महिला,

बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय एवम् राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद् हार्दिक आवाहन गर्दछ । सबै सम्बद्ध सरोकारवालाहरुको थप जिम्मेवारी, प्रतिबद्धता, क्रियाशीलता र संवेदनशीलतासहित बालबालिकाको हक, हित र अधिकारका लागि आगामी दिनहरुमा हुने प्रयासबाट बालबालिकाको जीवनमा उल्लेख्य सुधार हुने अपेक्षा गर्दछौ ।